

تحلیلی بر شاخص محیط کسب و کار بهار ۹۱ تا تابستان ۹۴ (استان کرمانشاه در مقایسه با متوسط کشور و چند استان منتخب)

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و
کشاورزی استان کرمانشاه
تدوین: دکتر سهراب دل انگیزان
شماره گزارش: ۱۳۹۴/۴
اسفند ماه ۱۳۹۴

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شناسنامه گزارش:

عنوان: تحلیلی بر شاخص محیط کسب و کار از بهار ۹۱ تا تابستان ۹۴ (استان کرمانشاه در مقایسه با متوسط کشور و چند استان منتخب)

شماره: ۱۳۹۴/۴

تدوین: دکتر سهراب دل‌انگیزان (عضو هیأت علمی گروه‌های اقتصاد و مدیریت کارآفرینی دانشگاه رازی)

تاریخ تهیه: اسفند ۱۳۹۴

کلیه حقوق برای اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه محفوظ می باشد. استفاده با ذکر مأخذ مجاز می باشد.

۱. مقدمه:

محیط کسب و کار به عنوان یک شاخص مدتی است که مورد توجه قرار گرفته و مطالعات زیادی در راستای پایش، محاسبات و یا سیاست گذاری آن صورت بگیرد. این شاخص مجموعه عواملی که بر عملکرد و اداره بنگاه‌های اقتصادی زیر مجموعه تشکل‌های اقتصادی کشور مؤثر بوده، ولی خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند را در بر می‌گیرد. این شاخص شامل ۲۱ مؤلفه به شرح ذیل می‌باشد:

۱. مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
۲. ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیر رسمی
۳. وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های دولتی
۴. بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران
۵. نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
۶. اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان
۷. ضعف دادرها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف قرار داد به انجام تعهدات
۸. برگشت چک‌های مشتریان و همکاران
۹. تولید کالای غیر استاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار
۱۰. قیمت گذاری غیر منطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی
۱۱. بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
۱۲. عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی
۱۳. بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه
۱۴. محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار
۱۵. زیاد بودن تعطیلات رسمی
۱۶. موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه
۱۷. تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه
۱۸. تعرفه پائین کالاهای وارداتی و رقابت غیر منصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار

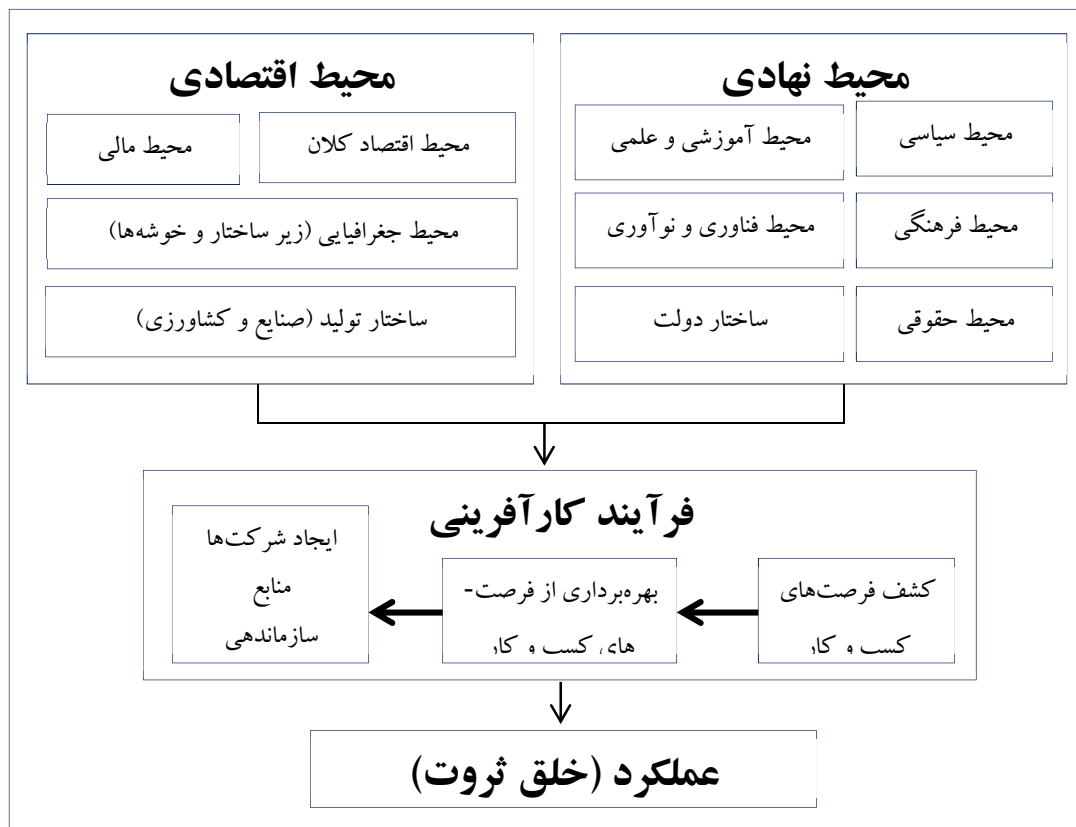
۱۹. ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف کننده

۲۰. ضعف زیر ساخت‌های حمل و نقل

۲۱. ضعف زیر ساخت‌های تأمین برق

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین محیط کسب و کار به دو محیط کلی و چند زیر محیط تقسیم می‌گردد. مدل مفهومی زیر چارچوب اصلی محیط کسب و کار بر اساس نظریه کارآفرینی شین را نشان می‌دهد:

نمودار (۱): مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین

مأخذ: گزارش پایش محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۴ مرکز پژوهش‌های مجلس شماره ۱۴۶۵۰

بر اساس این نظریه محیط کسب و کار شامل دو زیر محیط اصلی محیط اقتصادی و محیط نهادی است که هر یک شامل زیر محیط‌های جزئی‌تری هستند. این دو محیط می‌توانند فرایند کارآفرینی (بخوانید

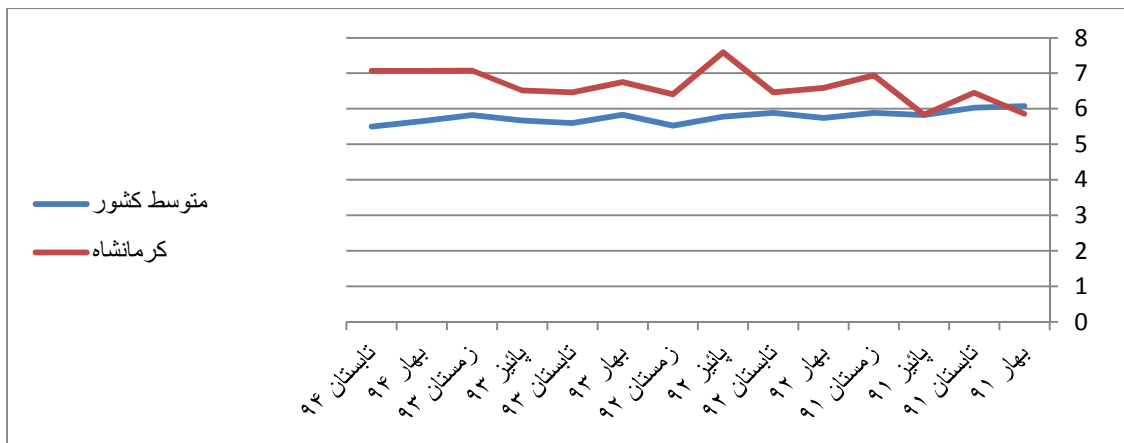
سرمایه گذاری و ثروت آفرینی و یا شاید به سختی اشتغال آفرینی) و سپس خلق ثروت را محیا و آماده سازند.

سؤال محوری این گزارش تحلیل وضعیت محیط و زیر محیط‌های کسب و کاری استان کرمانشاه نسبت به متوسط کشور و چند استان منتخب به منظور اتخاذ راهبرد و سیاست‌های تسهیل کننده و بهبود دهنده محیط کسب و کار استان می‌باشد.

۲. مقایسه اندازه عددی شاخص استان با متوسط کشور

اولین نوع مقایسه، بررسی روند حرکت و مقایسه این روند نسبت به متوسط حرکت شاخص در کشور است. نمودار (۱) روند حرکت شاخص نشان دهنده وضعیت محیط کسب و کار را برای استان و متوسط کشور در دوره بهار ۱۳۹۱ تا تابستان ۱۳۹۴ نشان می‌دهد.

نمودار (۱): روند شاخص وضعیت محیط کسب و کار استان و متوسط کشور در دوره بهار ۱۳۹۱ تا تابستان ۱۳۹۴

ملاحظه می‌گردد که در بهار ۱۳۹۱ وضعیت محیط کسب و کار استان از متوسط کشور به اندازه کمی بهتر بوده است ولی این بهتر بودن پایا نبوده هر چقدر وضعیت محیط کسب و کار در متوسط کشور به سمت بهبود حرکت کرده، ولی وضعیت محیط کسب و کار استان به سمت بدتر شدن حرکت نموده است. این موضوع می‌تواند بر اساس اندازه عددی شاخص در دوره بررسی بهتر نشان داده شود. جدول

(۱) اندازه عددی شاخص را بای استان کرمانشاه در دوره بررسی در مقایسه با متوسط کشور نشان می -

دهد:

جدول (۱): شاخص فضای کسب و کار در استان و متوسط کشور در دوره ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴

		کرمانشاه	متوسط کشور	شکاف (کشور منهای استان)
۱۳۹۱	بهار	۵/۸۶	۶/۰۸	۰/۲۲
	تابستان	۶/۴۵	۶/۰۳	-۰/۴۲
	پائیز	۵/۸۳	۵/۸۲	-۰/۰۱
	زمستان	۶/۹۴	۵/۸۹	-۱/۰۵
۱۳۹۲	بهار	۶/۵۹	۵/۷۴	-۰/۸۵
	تابستان	۶/۴۶	۵/۸۹	-۰/۵۷
	پائیز	۷/۵۹	۵/۷۸	-۱/۸۱
	زمستان	۶/۴۱	۵/۵۳	-۰/۸۸
۱۳۹۳	بهار	۶/۷۵	۵/۸۳	-۰/۹۲
	تابستان	۶/۴۶	۵/۶	-۰/۸۶
	پائیز	۶/۵۲	۵/۶۷	-۰/۸۵
	زمستان	۷/۰۸	۵/۸۲	-۱/۲۶
۱۳۹۴	بهار	۷/۰۷	۵/۶۵	-۱/۴۲
	تابستان	۷/۰۷	۵/۵	-۱/۵۷
روند کلی رو به:		وخامت شدید	بهبود	--

مأخذ: گزارش پایش محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۴ مرکز پژوهش‌های مجلس شماره ۱۴۶۵۰

بر اساس مشاهده اعداد شاخص می‌توان نکات ذیل را بیان نمود:

نکته ۱: در کشور به صورت مستمر وضعیت فضای کسب و کار در راستای بهبود حرکت کرده ولی در استان کرمانشاه این فضا به سمت بدتر شدن بوده است. شکاف شاخص فضای کسب و کار از عدد ۶/۰۸

در بهار ۱۳۹۱ به عدد ۵/۵ در تابستان ۹۴ رسیده است در حالی که همین ارقام برای استان از ۵/۸۶ در بهار ۱۳۹۱ به ۷/۰۷ در تابستان ۹۴ رسیده است.

نکته ۲: از بهار ۱۳۹۱ تا تابستان ۱۳۹۴ گروه مدیران دولت در استان و کشور کاملاً تغییر یافته‌اند. این نشان می‌دهد که مدیریت کشور در این مدت به سمت بهبود فضای کسب و کار قدم برداشته‌اند و مدیران استان به سمت بدتر کردن و سخت‌تر کردن فضای کسب و کار. این موضوع نشان از باور غلط مدیران استانی در خصوص کسب و کارهای بخش خصوصی در مقابل باورهای صحیح مدیران کشوری نسبت به بهبود شرایط فعالیت برای بخش خصوصی دارد.

نکته ۳: بدترین وضعیت فضای کسب و کار در کشور در شروع دوره بررسی و بدترین فضای کسب و کار در استان در انتهای دوره قرار دارد. این یعنی نیاز جدی به تغییر مسیر فضای کسب و کار در استان وجود دارد و در صورت ادامه روند موجود وضعیت کسب و کارهای استان به سمت وخامت بیشتر حرکت خواهند کرد.

نکته ۴: از مهمترین مؤلفه‌های جذب کننده سرمایه گذاران فضای عمومی و جو محیط کسب و کار است. سرمایه گذاران حرفه‌ای قبل از اقدام به سرمایه گذاری نسبت به بررسی بررسی‌های محیط‌های کسب و کار اقدامات جدی انجام می‌دهند. با شرایط کنونی هیچ امید و مزیتی برای جذب سرمایه گذاران به استان وجود ندارد.

نکته ۵: با توجه به شعارهای استاندار سابق و کنونی مبتنی بر اتکای فضای تولید و اشتغال به بخش خصوصی و انتظار آنها برای توسعه تولید و اشتغال در استان، به نظر می‌رسد که یا ایشان تنها شعار موضوع را داده و عملاً عکس شعاری که داده‌اند اقدام کرده‌اند و یا مدیرانی را انتخاب کرده‌اند، که درک درستی از فضای کسب و کار نداشته و جو حاکم بر کسب و کارهای استان را به سمت سخت و پیچیده-تر کردن فعالیت‌های بخش خصوصی هدایت کرده‌اند.

نکته ۶: شاخص فضای کسب و کار در بین فصل‌های سال تفاوت معنی‌دار و قابل توجهی ندارد. میانگین شاخص در فصل‌های سال‌های مختلف در ارقام زیر نشان از سطوح تقریباً یکسان میانگین شاخص در تمامی فصل‌ها دارد.

	کرمانشاه	متوسط کشور
بهار	۶/۵۷	۵/۸۳
تابستان	۶/۶۱	۵/۷۵۵
پائیز	۶/۶۵	۵/۷۶
زمستان	۶/۸۱	۵/۷۵

نکته اساسی: در صورت ادامه روند موجود مشکلات بخش خصوصی جدی تر شده و امکان فعالیت کسب و کارهای موجود با سختی بیشتری مواجه شده، چه برسد به جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی. مخصوصاً در فضای پسا برجام که سرمایه‌گذاران زیادی به سمت کشور حرکت می‌کنند، امکان جذب آنها در استان از دست رفته محسوب خواهد شد. همچنین آمار بیکاری استان‌های کشور در پائیز ۱۳۹۴ نشان می‌دهد که استان کرمانشاه با ۱۸/۶ درصد بالاترین نرخ بیکاری را در بین استان‌های کشور دارد. هر چند نمی‌توان به صورت دقیق رابطه‌ای بین نرخ بیکاری و شرایط محیطی کسب و کار استخراج نمود ولی می‌توان انتظار داشت که با وخیم تر شدن شرایط محیطی کسب و کارها، شغل‌های شکل گرفته نیز با تعطیل شدن واحدهای اقتصادی از دست بروند و بیکاری افزایش یابد.

جدول (۳): شاخص فضای کسب و کار در استانهای منتخب کشور در دوره ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴

		همدان	کرمان	تهران	اصفهان	تبریز
۱۳۹۱	بهار	۷/۶۵	۶/۲۹	۶/۰۱	۶/۵۲	۶/۷۲
	تابستان	۶/۴۰	۶/۴۱	۶/۲۰	۶/۲۳	۶/۵۶
	پائیز	۶/۰۰	۶/۳۸	۶/۲۱	۶/۰۰	۶/۲۵
	زمستان	۶/۰۷	۷/۶۹	۵/۶۶	۶/۵۴	۵/۶۴
۱۳۹۲	بهار	۶/۴۳	۶/۲۹	۵/۹۱	۵/۸۷	۵/۷۷
	تابستان	۶/۱۴	۶/۳۷	۶/۲۳	۶/۲۸	۵/۷۶
	پائیز	۵/۷۸	۶/۳۵	۵/۷۲	۶/۵۹	۶/۱۷
	زمستان	۶/۰۲	۶/۲۲	۵/۹۳	۵/۹۵	۶/۰۲
۱۳۹۳	بهار	۶/۶۶	۵/۴۵	۶/۲	۶/۳۹	۶/۲۸
	تابستان	۶/۱۳	۶/۴۲	۵/۴۲	۵/۷۱	۵/۶۷
	پائیز	۶/۰۶	۶/۱۳	۵/۶۳	۶/۲۵	۶/۵۲
	زمستان	۵/۶۳	۵/۱۱	۶/۲۴	۶/۳۵	۶/۱۲
۱۳۹۴	بهار	۶/۰۷	۵/۵۹	۵/۵۸	۶/۵۷	۶/۲۴
	تابستان	۶/۱۵	۵/۷۵	۶/۰۸	۶/۲۰	۵/۷۹
روند کلی روبه:		تقریباً بهبود	بهبود	ثبیت	ثبیت	بهبود